

Megillat Ester a Megillat Hitler

Biblická kniha Ester

Jméno megilla - svitek nás odkazuje na svitek Ester, který se čte v synagoze při svátku Purim. Připomeňme si na začátek ve stručnosti děj této půvabné biblické novelky, nazývané také někdy liturgická legenda (aitologie - zdůvodnění, proč se slaví daný svátek) či historický román: Perský král Achašveroš uspořádá pro všechny svůj lid hostinu, na níž se rozhodne ukázat svým velmožům krásu své ženy Vašti. Ta se ovšem odmítne producírovat před opilým panstvem a je za to vyhnána. Král Achašveroš ovšem samotou těžko snáší, a tak na radu svých číšníků pořádá konkurs na novou královnu. Ten se ovšem prodlužuje, dívky se střídají u krále i v jeho loži a on si stále nevybírá. Nakonec uspěje až židovská dívka Ester, která ovšem přepečlivě skrývá svůj původ a stává se perskou královnou. Do děje se ale vplétá arcilotr - agagovec Haman, který tak nenávidí Židy, že plánuje jejich naprosté vyhubení. Est 3,8-9 "Je tu jakýsi lid, roztroušený a oddělený mezi národy po všech krajinách tvého království. Jejich zákony jsou odchylné od zákonů všech národů a zákony královskými se neřídí. Král z toho nemá žádný prospěch, když je trpí. Uzná-li král za vhodné, nechť dá písemný příkaz, aby byli zahubeni."

Kniha dále líčí, jak Ester spolu se svým strýcem Mordechajem vítězí nad Hamanem díky svému osobnímu nasazení i ženskému vtipu. Židům je dovoleno se bránit, a tak kniha Ester končí pomstou Židů nad nepřáteli a ustanovením svátků Purim, které se na památku tohoto vítězství slaví: Est 9,16 "I ostatní židé v krajinách králových se shromáždili, aby se postavili na obranu svých životů a zajistili si klid od svých nepřátel, a z těch, kdo je nenáviděli, zabili sedmdesát pět tisíc mužů, ale nevztáhli ruce po lupu." ... Est 9,21-23 "Uložil jim, aby každým rokem slavili čtrnáctého a patnáctého dne měsíce adaru památku na dny, v nichž si židé odpočinuli od svých nepřátel, a na měsíc, který jim přinesl zvrát, místo starosti radost, místo smutku den pohody; aby je slavili jako dny radostného hodování a aby posílal jeden druhému dárky a chudým dary. A židé přijali za obyčej, co začali dělat a co jim Mordokaj napsal."

Žánrově je příběh Ester a Mordechaje z biblických příběhů nejbližší Josefově novele. Oba příběhy by bez problému zapadly i do Pohádek tisíce a jedné noci (Josef zvláště v podání Koránu), v obou je Boží jednání skryté a projevuje se skrze jednání lidské, Josef s Mordechajem se dočkají veřejné pocty (Gn 41,42b-43: Est 6,11), dostanou pečetní prsten jako odznak moci Gn 41,42: Est 8,2, z obou se stane 2. muž ve státě (Gn 41,43: Est 10,3), krása Ester a Josefa je popisována stejnými slovy (Gn 39,6: Est 2,7), znamenala ovšem pro oba ohrožení, Ester v harému a Josef ve vězení získali přízeň (Gn 39,4.21: Est 2,9.15.17), Ester i Josef zachránili svůj lid – od pogromu a od hladomoru). Z této shody se lze dohadovat, zda nebyl příběh Josefov inspirací pro pisatele příběhu Esterina.

Nápadná je také podoba jmen hrdinů příběhu. Vykládají se jednak mytologicky – jako odvozené (možná posměšně?) od jmen babylonských a elamských bohů: Ester a Mordechaj mají svou dobu v babylónské dvojici Ištar a Marduk, Haman a Vašti v elamských Humanovi a Mašti. Druhý výklad jmen je onomatologický: Ester může být odvozena od hvězdy - *astéra*, *star* (řecky a persky), či od hebrejského slovesa skrývat – *satar*. Ester má ovšem i hebrejské jméno Hadasa = myrta (Est 2,7). Mordechajovo jméno souvisí s hebrejským *marad* vzepřít se, vzbouřit se, či to může být posměšná? zdobnělina „*Mardukčík*“. Jméno Vašti souvisí snad se staroperským *vahišta* – „ta nejlepší“ (ta nejkrásnější?), případně s hebrejským slovesem *šajat* - nahradit „nahražená“? Haman může být odvozený jak od staroperského *homam* – „velkolepý“, tak i od hebrejského *hamón* – shluk, mnoho, veliký?

Arcilotr Haman z knihy Ester je označen za Agagovce (Ester 3,10 Král sňal z ruky svůj pečetní prsten a dal jej Agagovci Hamanovi, synu Hamedatovu, protivníkovi židů.). Agagovec či Amálekovec je postava až démonského nepřítele Izraele, která se prolíná Hebrejskou Bibli: Amálekovci byli národ, který napadl oslabený zadní voj - starce a ženy - Izraele během tažení pouští. (Dt 25,17-19 Pamatuj, co ti učinil Amálek, když jste táhli z Egypta. Střetl se s tebou na cestě a zničil ti zadní voj, všechny churavé za tebou, když tys byl ochablý a unavený; a nebál se Boha. Proto ... vymažeš památku Amálekovu zpod nebes. Nezapomeň!) Definitivně Amálekovce porazil první izraelský král Saul, který však přes rozkaz Hospodinův ušetřil jejich krále Agaga 1Sa 15,2n. Když se Haman, který usiluje o vyhubení celého židovského národa, jmenuje Agagovec, znamená

to jeho duchovní spřízněnost s Amálekovci, starými úhlavními nepřáteli Izraele.

Kniha Ester jedinou biblickou knihou, kde se nikde nemluví explicitně o Bohu, jakoby Bůh v ní skrýval své božství, tak jako Ester skrývá své židovství. To na jednu stranu někdy zpochybňovalo její kanonicitu – příslušnost do kánonu biblických knih. V rabínské literatuře najdeme doklady o diskuzi nad kanonicitou biblických knih Ester, Kazatel a Píseň písní. Luther se údajně o knize Ester vyjádřil, že by ji nejraději hodil do Labe. Nakonec ovšem Ester do kánonu patří, v Hebrejské Bibli je zařazena ke konci mezi “sváteční svítky”, které se v synagoze čtou během svátků v průběhu roku - spolu s Rút (*Šavuot*), Kazatelem (*Roš Hašana*), Písní písní (*Pesach*) a Pláčem Jeremjášovým (*Tiša Beav*). Teologii knihy Ester je blízký pohled na svět jako místo Boží nepřítomnosti (snad s výjimkou Est 4,13, níže citovanou). Tento pohled ovšem může být právě pro svou “světstost” blízký zkušenosti čtenáře, že Bůh je v dějinách skrytý, a nezasahuje do nich, jakoby ani nebyl. Záchrana pak přichází skrze statečného člověka, který dokáže nasadit svůj život: Est 4, 13-14 Mordokaj však vzkázal Esteře: “Nedomnívej se, že v domě králově vyvázneš životem, jediná ze všech Židů. Budeš-li v tuto chvíli skutečně mlčet, úleva a osvobození přijde židům odjinud, ale ty a dům tvého otce zahynete. Kdo ví, zda jsi nedosáhla královské hodnosti právě pro chvíli, jako je tato.”

Příběh spanilé Ester a moudrého Mordochaje byl pro Židy povzbuzující a chránil před zoufalstvím v častých obdobích, kdy prožívali podobné ohrožení, jako je popsáno v knize Ester. Vždyť situace, ve kterých se nacházeli (a žel často i dnes nacházejí) nezřídka připomínala jejich postavení v knize Ester: Menšina, která se liší od všech ostatních, stále ohrožená a nenáviděná některými příslušníky většiny (Est 3,8-9).

Knize Ester se dostalo kritiky ze dvou pozic: Jednak pro to, že je obtížné v ní najít náboženský obsah (podobně jako ve svátku Purim). Za druhé si kritici všímají líčení pomsty, kterou kniha obsahuje: Est 9,5.16 “Židé pobili všechny své nepřátele; bili je mečem a pobíjeli, až do vyhubení. Naložili s těmi, kdo je nenáviděli, jak se jim zlíbilo. ... I ostatní židé v krajinách králových se shromáždili, aby se postavili na obranu svých životů a zajistili si klid od svých nepřátel, a z těch, kdo je nenáviděli, zabili sedmdesát pět tisíc mužů, ale nevztáhli ruce po lupu.” V tomto textu viděli někteří vykladači doklad rasové msty Židů, dokonce i humanisticky a filosemitsky orientovaní překladatelé Českého ekumenického překladu ve výkladu napsali: “Na tomto místě je kniha Ester pro křesťanského čtenáře nejproblematictější. I tu ovšem zůstává součástí bible a v ní dokladem, kam může zavést nesprávné pojetí vyvolení a k jakým deformacím kladných duchovních tradic dochází tam, kde jsou ovlivněny mentalitou ghetta a kde si Boží lid dá vnutit svým okolím způsob existence a prostředky boje.”¹ – Popis vítězství nad arcilotry má tedy být jen odstrašujícím příkladem, jak až mohou duchovní tradice zdeformovat!

Kniha Ester je v židovství velmi populární, je to také jediná biblická kniha, kterou je i v hebrejštině dovoleno ilustrovat. Kniha zdůvodňuje oslavu svátku Purim, který je nejradostnější a nejveselejší z židovských svátků a svou formou i nevázaností připomíná masopust. Také se koná přibližně ve stejné době (v únoru či březnu). Purim se slaví často v kostýmech a maskách, a karnevalové průvody v Izraeli se jmenují po povinnosti, která se v Mišně připisuje Purimu: Ad la jada - tedy až do nevědomí: Člověk je na Purim povinnen pít tak, až nerozezná rozdíl mezi dobrem a zlem, mezi *baruch Mordochaj* – požehnaný Mordochaj a *arur Haman* – prokletý Haman.² Smysl této opilosti je ovšem náboženský – umožnit to, aby se člověk jedinkrát za rok odevzdal Bohu celý – tedy i s tou částí osobnosti, která je skrytá pod jeho vědomím.

Oslava je často spojena s prezentací divadla, kdy mládež ze synagogy (nezřídka s rabínem v čele) hraje modernizaci příběhu Ester - purimovou hru, zvanou Purimspiel, což bývá divadelní fraška, obsahující drama i pohádku.

„Přidané“ purimy

Purim byl občas slaven také mimořádně poté, co byla židovská obec, nebo třeba jen jedna židovská rodina, na poslední chvíli zachráněna z těžkého nebezpečí. V dějinách tak existovalo mnoho

1 *Starý zákon, Překlad s výkladem, 7 - Ezrdáš – Nehemjáš – Ester*. Praha: Kalich 1970, str. 165.

2 Lau M. Israel: *Wie Juden leben, Glaube Alltag Feste*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus 1988

dalších, místních purimů - Schirazský Purim, Hebronský Purim, Nabronský Purim (1236), Saragozský Purim (1380 nebo 1420), Káhirský Purim, Purim Vincenz (1616), Rhodský Purim (1840), Purim Buda v Padově (1683), i rodinné purimy - purim na 1. adaru rodiny Lipmann-Heller (1644), 10. adaru Davida Brandejse (1731). V Lybii slavili Židé hned dva přidané Purimy - Purim Ašraf na památku záchrany před zničením komunity 23. tevetu 1705 před ďábelským pašou Khalilem a Purim Bergel na památku záchrany 29. Tevetu 1795.

Dodnes slaví židovská obec ve Frankfurtu nad Mohanem 20. adaru tzv. Purim Vintz, kde si připomínají porážku židům nepřátelského povstání Vintzenze Fetmilcha r. 1616. Tehdy se 20. adaru mohli vyhnání Židé slavnostně vrátit do Frankfurtu.³

Okenní purim (Purim šel hachalon) slavili Židé v Hebronu každoročně 14. tvatu. Ke zdůvodnění tohoto svátku se vyprávěla následující legenda: "Hrabivý paša Hebronu požadoval po tamní chudé židovské obci, aby za tři dny zaplatila obrovskou sumu peněz. Pokud ji nezaplatí, upálí polovinu hebronských Židů a zbytek prodá za otroky. V rozhodující den našel židovský strážce požadovanou sumu v truhle za branou gheta a v bráně vyražené "okno", kterým se dostala dovnitř. Paša pověděl, že se mu v noci zjevili tři praotcové a vyhrožovali mu smrtí, pokud jim nedá požadovanou sumu. Paša tyto peníze věnoval Židům. Od těch dob žijí Židé v Hebronu nerušeně."⁴ Potud tedy legenda. Tento Purim se v Hebronu již neslaví, pravděpodobně od velkého pogromu r. 1929, jemuž padlo za obět 79 Židů. Když dojde k události, která skončí očekávaně špatně, není již chuť slavit Purim. I dnes je pro některé Židy Purim svátkem problematickým - právě proto, že hrůzám holokaustu v Evropě zabráněno nebylo.

Megillat Hitler

Druhá světová válka v Severní Africe

Po seznámení se žánrem si nyní přiblížíme situaci čtenářů svitku Megillat Hitler. Megillat Hitler vyšla v Casablance, tedy v tehdejší francouzské Maroku. Maročtí Židé nebyli během holocaustu oloupeni ani deportováni, ačkoli trpěli stálými ponižováními Vichystické vlády a extremistickými výklady jejích zákonů. Díky *lois d'exceptions* 31. října 1940 došlo ke zhoršení vztahů mezi muslimy a Židy, přestože podle deklarace Sultána Muhammada V. bylo jejich postavení rovnocenné. Na školách byly zavedeny židovské kvóty, Židé dostávali pouze poloviční dávky potravin ve srovnání s muslimy a byli nuceni žít v *mellah*, což je v islámských zemích ohrazená čtvrť města, vyhrazená pro Židy, tedy obdoba evropských ghett. Zahraniční Židé, kteří hledali útočiště v Maroku, byli soustředováni do pracovních nebo koncentračních táborů, současně s "nežádoucími" elementy. Před nedávnem vyšlo ovšem najevo, že i v Severní Africe plánovali nacisté "konečné řešení židovské otázky", tedy vyhlazení židovského obyvatelstva a stavbu koncentračních táborů.

Spojenci - Američané, Britové a "svobodní Francouzi" začali svůj protiúder proti nacismem a fašismem ovládané Evropě obchvatem - vyložením v severozápadní Africe (Maroko). 8.11. 1942 invaze začala, 10.11. již byla dobytá Casablanca. Židé (i mnozí Francouzi) toto dobytí přirozeně vnímali jako osvobození. Připomínali si je při výročních oslavách - zde se tedy jedná o podobu přidaného purimu, slaveného v Casablance.

Různé Hitlerovy svitky, publikované severoafrickými Židy

K těmto oslavám vzniklo i několik brožurek, většinou v tzv. judeoarabštině, tedy v arabštině s některými hebrejskými výrazy, zapisované hebrejským písmem: *Qasida di Hitler* (Qasida o Hitlerovi), *Meuda filchan di mi kamocho ala Hitler* (Příběh na melodii Mi kamocho o Hitlerovi), *Qasida Dilgirra* (Kasida o válce), *Megilat ha Milchama we Jisrael* v hebrejštině (Svitek o válce a Izraeli), *Kol be Roma nišma be jelada kol nehi mi Berlin ir ha mekulala* v judeoarabštině a hebrejštině (Je slyšet nařikající hlas v Římě, smutný v Berlíně, prokletém městě) a *Hagada di Hitler*

3 Jüdisches lexikon, Ein enzyklopädisches Handbuch des Jüdischen Wissens in vier Bänden, Band IV/1, Berlin: Jüdischer Verlag 1930, str. 1184.

4 Ibid., Band II, Berlin: Jüdischer Verlag 1928, str. 621.

v judeoarabštině), vytvořená podle vzoru pesachové hagady a Megillat Hitler, které se budeme dále věnovat. S postupem Spojenců Severní Afrikou vznikaly další spisy v Tunisku: *Kinete Hitler* (Lamentace o Hitlerovi), *Kinete Mkatilna* (Lamentace o povražděných), *Reneyet Khamous Zana* (Píseň o příchodu Spojenců), *Reneyet Medlumin* (Píseň o útisku - dochován jen jeden výtisk bez první strany) a devět sebraných spisů, uchovaných ve dvou rukopisných svazcích.⁵

Megillat Hitler

Megillat Hitler vyšla pravděpodobně na počátku roku 1944 skutečně v podobě svitku, slepeného z částí, vytištěných na balicím papíře.

Co můžeme z tohoto malého svitku, napsaného v biblické hebrejštině, poznat?

Vypovídá o tom, jak viděli a vnímali severoafričtí Židé svět kolem sebe, v Evropě a zvláště postavení svých židovských souvěrců, co o situaci věděli a co také nevěděli.

Za druhé může Megillat Hitler sloužit jako příklad aktualizace a zpřítomnění biblického textu.

Za třetí představuje svědectví o živosti hebrejsky psané literatury v Severní Africe v polovině dvacátého století.

Za čtvrté může přispět k diskuzi o tom, jak vlastně vnímat biblickou knihu Ester, která je pro leckoho problematická.

Jazyk Megillat Hitler je tvořen převážně biblickou slovní zásobou, mnohdy jsou to jen upravené citáty z knihy Ester. Některé moderní výrazy jsou dnes zastaralé - např. *aviron* - letadlo (dnes *matos*), překládám proto aeroplán. Některá místní jména jsou převzata z francouzštiny - Rakousko je v Megillat Hitler *Otriš* a ne tedy jako v moderní hebrejštině *Óstrija*, naše vlast je jmenuje *Tšikoslovakija* a nikoliv *Čechoslovakija*. V textu je také nadměrný počet souhlásek, označujících v hebrejštině samohlásku - autor to sám zdůvodňuje v předmluvě: "Dlouho jsem sháněl vokalizaci" (tedy hebrejské samohlásky), "aby mohl každý ze synů Izraele tuto roli správně vyslovovat, poznat její hodnotu a porozumět, z čeho jsme byli zachráněni a co se děje našim rozptýleným bratřím. Ale namáhal jsem se zbytečně, protože ani jedna marocká tiskárna nemá hebrejské samohlásky."

Z předmluvy je zřejmé, že Megillat Hitler byla napsána pro liturgické užití: "Věřím, že je naší povinností číst tento svitek každý rok 11. listopadu jako malý svátek purim a po konci války se z něj stane velký purim. Nepokládej tuto knihu za žert a špás, ale za vážně míněný svitek, skutečný svitek. Podle stylu poznáš, že je ovlivněn naší knihou Ester a tak musí být přednášen stejnou melodií (kantilací), jako kniha Ester."⁶

Role Achašveroše, Hamana, Ester a Mordechaje

Roli Achašveroše zastává v Megillat Hitler Adolf Hitler. Jeho osobnost je také nejpodrobněji popsána. Hitler je vylíčen v intencích Purimspielu - fraškovitě, zároveň však psychologicky a pochopitelně. Roli Hamana zastává Goering, role Ester a Mordechaje, kteří zachránili židovský lid, Spojenci. Megillat Hitler tedy aktualizací biblického textu ukazuje pohled autora - duchovní vazbu na jedné straně mezi nacisty a dávnými nepřáteli Božího lidu, na druhé straně mezi Spojenci a dávnými biblickými zachránci Židů – Ester a Mordechajem.

Zhodnocení

Knihy Ester je na jednu stranu mezi křesťanskými i židovskými čtenáři populární pro svou dramatičnost i sekularitu, na druhou stranu právě pro ní i pro pomstu v knize obsaženou upadá také do lehkého podezření a např. se na ní v křesťanském prostředí káže jen sporadicky. Megillat Hitler

5 Viz. Saraf Michael: *The Hitler Scroll of North Afrika*, Lod: Habermann Institute for Literary Research 1988 (hebrejsky s anglickou přílohou).

6 P. Hassane (pozdějším hebrejským jménem Hassine Asher): *Die Hitler Rolle*, Faksimile, Übersetzt und mit einer Einleitung von Michael Krupp, Ein Karem – Jerusalem, Lee Achim Sefarim 2006 (text nemá číslování stránek)

je ovšem příkladem toho, že zdánlivá civilnost spisu právě naopak osvobozuje zbožné čtenáře k vlastní kreativitě - tvorbě podobného spisu, což by v případě „zbožnější“ biblické knihy nejspíše nebylo možné. Zdánlivá nenáboženskost je pak výhodou – umožňuje totiž rozvíjet vlastní myšlení víry, propojující biblický spis s životem čtenáře. Také v perspektivě hrůz holocaustu i nenávisti vůči Izraelcům a Židům, s níž se můžeme dodnes setkat⁷, může sloužit Megillat Hitler jako podnět k novému docenění biblické knihy.

Laskavému čtenáři zde přikládáme mírně komentovaný výběr z textu Megillat Hitler.

Megillat Hitler⁸

A stalo se za dnů Hitlerových, toho malíře, který byl kaprálem a vládl nad sedmnácti státy. V ty dny povstal na svém strašlivém trůnu v hlavním městě Berlíně. Zapomněl na svou chudobu i na kbelík barev na svých ramenou, chléb bídy, rozedrané šaty i dvory, na kterých přespával. Nevzpomínal si na dny hladu, kdy ve dne trpěl vedrem, a v noci se chvěl zimou, a na dobré lidi, kteří ho vzali do domu. I chudí se nad ním smílovali, ale jejich soucitu se nenaučil, ale stal se krutým, tlustým a hltavým jak prase. Zapomněl na mnoho svých starostí a vzdálil je ze svého srdce, a myslel na pomstu svých otců, Hamana a Amaleka, kéž je jeho jméno vymazáno jako jejich jméno! Jeho srdce bylo plné zášti, viděl počátek a byl zaslepen pro konec. Řekl si (ve svém srdci): "Moji předkové byli poraženi kvůli svému malému rozumu, ale já jsem člověk vědění, plný rozumu, mé rozhodnutí je správné a má paže silná, a tak dobudu celý svět." ... První rok své vlády uspořádal pitku pro své nacisty a pro všechny hrozné přátele nacistů v německé armádě a pro velké fašisty, aby jim ukázal velikost své cti a slávy, svou moc a bohatství své moudrosti a velikost své vojenské moci, které bylo jako písku v moři. A po několika dnech dobyvatel uspořádal pro celý národ, od nejmenšího až po největšího, celodenní pitku ...⁹

Druhý den, když byl spokojený, promluvil Hitler ke Goeingovi, Goeblovi, Ribbentropovi, Budovi, Leimu, Hessovi a Himlerovi, svým sedmi dvořanům: "Co podle vás máme udělat s židovským národem, který ničil naše otce, nevyznává naši víru a nenávidí nás?" Himmler (zde v roli Hamana) řekl: "Nenávidí nejen nás, ale také fašistickou Itálii, našeho přítele, a všechny naše spojence. Pokud se to líbí vůdci, ať vydá vládní nařízení a mučí židovský lid co nejvíce. I jejich domy mají být zničeny a jejich modlitebny spáleny, mladý a starý, i kojeneček mají být usmrceni a tím se utiší naše pomsta. Ostatním vypálíme znamení hanby a donutíme je na nás pracovat, a tím tento národ vykořeníme." ... A zabíjeli muže a mladíky mečem, starce a kojence hladem, trápili těhotné a bili děti. Nakládali jim těžkou práci a vyháněli je z domů, loupili jim majetek a zajímali je.¹⁰

b

Po těchto událostech (se Hitler poradil se svými ministry a rádci, kteří mu doporučili:) "Ať náš pán rozkáže vojákům ve všech městech své říše, dobře je vyzbrojí, a rozkáže jim, aby dobyli každé velké, krásné, silné a kvetoucí město, a tak ho připojili k mapě Německa." ... To se Hitlerovi líbilo a učinil tak. ... Tehdy byly cenné a krásné země - Rakousko a Československo, které byly blízko hranic Hitlerova panství a v nichž žilo mnoho Němců. Rozkázal a jeho vojáci je přepadli, vrhali na ně bomby a ostřelovali je z děl, rozbíjeli domy, pustošili paláce, pálili pole a zabíjeli čisté a

7 Viz. např. Tydlitátová Věra (eds.): *Kolokvium o soudobém antisemitismu*, Dryada, Ústí nad Labem 2007.

8 Zkrácený text je přeložen z knihy P. Hassane (pozdější jménem Hassine Asher): *Die Hitler Rolle*, Faksimile, Übersetzt und mit einer Einleitung von Michael Krupp, Ein Karem – Jerusalem, Lee Achim Sefarim 2006.

9 Vyprávění o pitce je nehistorické, převzato z Ester 1:3-5 V třetím roce svého kralování uspořádal hodokvas pro všechny své velmože a služebníky. Vojenští činitelé perští a médští, šlechta a správcové krajin byli shromážděni před ním. Po mnoho dní, totiž po sto osmdesát dnů, přitom vystavoval na odív bohatství své královské slávy a skvostnou nádheru své velikosti. Když pak ty dny skončily, uspořádal král pro všecken lid, co byl na hradě v Šúšanu, od největšího po nejmenšího, sedmidenní hodokvas na nádvoří v zahradě královského paláce.

10 Popis, jak vnímali afričtí Židé diskriminaci svých židovských souvěrců v nacistickém Německu ještě před 2. světovou válkou, je z biblických textů inspirován kromě knihy Ester také útlakem Židů v Egyptě v knize Exodus a nářkem nad zničením Jeruzaléma v Pláči Jeremjášově.

spravedlivé duše.¹¹ A lidé byli zmatení a třásli se a ve městech byly velké nepokoje, protože nevěděli, co to znamená a co je před nimi. A když vtáhli vojáci do města, prolévali dále nevinnou krev a pronásledovali nevinné duše. Křik krve, který stoupal k nebesům, neslyšeli, i oni křičeli a neodpovídali¹². ... I když nejvíce trápil Židy, obrátil svůj zrak na všechny obyvatele země a nasýtil se (jejich) bolestmi a užil si ran. Měl zákon, že každý, kdo není nacista, je hrozně nenáviděn a trpí ranami. A v každém městě a v každé zemi, do které vstoupila noha nacisty, se Židům dařilo hůře a hořčeji, a pláč, hlad a křik, pytel a prach zastihly mnohé. Otec byl vláčen před svými syny a veden na porážku, těhotná matka a její kojeneček byli zabiti, mládež nenašla smilování a obličej starců se nepozdvihl. Všechny obyvatele měst trápil zimou a zabíjel hlad, židovské domy obracel v poušť, vzdaloval je od cest jejich otců a zavíral je do ghetta. A Hitlerovi nestačilo, co činil, nýbrž rozkázal také Japoncům, Maďarům, Bulharům a Rumunům, aby jednali jako on, a tak také oni vysílali na Židy svůj hněv. A bylo to špatné pro Židy, a víc než každou nouzí trpěli ranami, pokutami, tupením, pronásledováním, utrpením všeho druhu a různými druhy smrti. Klid nenašli nikde. A vůdce rozkázal pověsit a popravit každého, kdo by se pozdvihl proti němu. Tento zákon zapsali do kroniky, kterou měl.¹³

c

Po těchto událostech pozdvihl vůdce Hitler Himmlera Agagovce, a posadil ho na trůn nade všemi ministry gestapa, které měl. A všichni nacisté ohýbali svá kolena a skláněli se před Himmlerem, protože to tak nařídil Hitler, ale Židé neposlechli jeho hlas.¹⁴ Rozzlobil se na ně a vyslal na ně bezpočet ničení, pomst a vražd. Jeho břicho bylo ještě zasyceno lupem a už vrhl svou síť na Gdaňsk a přes množství mírových návrhů přitáhl ke hranicím. Hrdinní Poláci se připravili a táhli lupiči naproti a ze všech sil s ním bojovali a padalo před ním mnoho ubitých. Také statečná Francie a silná Británie chtěly spolu s nimi nést toto jho, protože se již nemohly držet zpátky. Uzavřeli spolu smlouvu, že zničí, zhubí a zlikvidují všechny nacisty, od velkého až k malému. A vytáhly své vojáky a poslaly své aeroplány a ničily města a továrny a potápěly do moře jeho lodě. A aby ukázal svou odvahu a hrdinství, vyslal své vojáky a zbraně bez počtu proti Polsku a bombami bombardoval jeho města dnem i nocí. A vypaloval domy a lidé umírali a nepřestal vrhat bomby, dokud se mu nevzdali všichni lidé (Polska). ... A rozkázal svým velitelům, aby umístili znamení hanby na dům i obchod každého Žida...¹⁵ A Hitler dobyl Polsko v prvním měsíci, to je v měsíci Tišri, šestý rok své vlády. A nenáviděl jeho obyvatele víc, než obyvatele všech měst a ustanovil nad ním svého pobočníka Himmlera. A Hitlerovy armády protáhly Belgií, obsadily Lucembursko a dobyly Holandsko, bombardovaly Francii a nezapomněly ani na tiché Balkánce a obsadily Dánsko, Norsko, Litvu, Lotyšsko, Estonsko, Jugoslávii a Řecko a dělaly s nimi vše, co si umanuli. A nacisté podvedli Rusy a obsadili jejich města a vypukla zuřivá válka mezi nimi a Rusové bez počtu padali a zničili

11 Kniha Ester se soustředí na ohrožení Židů v Persii, naopak Megillat Hitler vnáší také soucit a porozumění s nežidovskými oběťmi nacismu. Některé podrobnosti zde ovšem historicky neodpovídají: "Anschluss" Rakouska r.1938, tedy jeho připojení k Třetí říši obyvatelstvo převážně vítalo, také obsazení okleštěného zbytku Československa a vznik protektorátu se odehrály bez bojových operací. Na druhou stranu může text zrcadlit některé události u nás - nepokoje v zabraných Sudetech, vyvraždění Lidic, Ležáků, snad i heydrichiádu a pod.

12 Viz. Gn 4,10 Prolitá krev tvého bratra křičí ke mně ze země.

13 Žalozpěv připomíná pláč nad zničeným Jeruzalémem v knize Pláč Jeremjášův.

14 Opět ozvuk biblického textu Est 3,1-2.5 Po těch událostech povýšil král biblického textu Est 3,1-2.5 Achašveroš Hamana, syna Hamedatova, Agagovce, a povznesl jej. Postavil jeho křeslo nad křesla všech velmožů, které měl při sobě. Všichni královi služebníci, kteří zasedali v královské bráně, klekali a klaněli se před Hamanem, neboť tak přikázal král. Ale Mordokaj neklekal a neklaněl se. Když si Haman všiml, že Mordokaj před ním nekleká a že se neklaní, byl pln rozhořčení.

15 Zde je líčeno označování budov, tak jako tomu bylo např. u židovských obchodů před Křišťálovou nocí (1938), a nikoliv označování jednotlivých Židů Davidovou hvězdou, k němuž v době vzniku spisu již docházelo.

mnoho zbraní, neboť i oni usilovali o to, zničit semeno Hitlera a Mussoliniho, Agagovce. ... A v každém městě povstávali národní hrdinové zabíjeli nacisty a fašisty a vykolejovali vlaky, ničili zbraně a schovávali se mezi horami. A Hitler nařídil všem velitelům gestapa a řekl: "Za jednoho nacistu zabijte tisíc a za dva deset tisíc a podezřelé spoutejte okovy. A velitelé to dělali a mučili i zabíjeli otce i syny. Ale to pro ně ještě nic nebylo, když viděli, že jsou ještě jiná města, v nichž žijí Židé v míru a pokoji a usilovali také o to, zmocnit se jich.

d

A Židé těchto měst věděli o všem, co se stalo, a roztrhli své oděvy a oblékli se do (žíněných) pytlů a do popele, protože se báli o svůj život a utekli z těchto měst s velkým a hořkým křikem. A utíkali na plachetnicích až před brány Británie a Ameriky, protože do těchto měst nemohli přijít bez povolení.¹⁶ A přišli jejich bratři, aby je utišili a sňali z nich jejich (žíněné) pytle, ale oni se nenechali. Řekli jim: "Naši bratři v Itálii hynou, v Japonsku jsou trápeni, v Německu a v mnoha zemích jsou pošlapáváni, my jdeme do vyhnanství a co bude dál? Také z mnoha našich balkánských přátel se stali nacisté, protože na ně padl strach před Hitlerem. A řekli jim o všem, co se stalo Židům a o Hitlerových nařízeních je zahubit a zničit. A řekli jim: "Nemyslete si, že tomu uniknete, američtí Židé ze všech měst. Protože když o tom budete v tuto dobu úplně mlčet, nebude vítr (duch) a úspěch pro Židy a také vy zahynete. A kdoví, jestli nepřijde záchrana skrze vás?"¹⁷

e

A stalo se ve třetím roce války, když Američané přísahali pomstu a přišli Británii na pomoc, aby společně přepadli a zničili nepřítel a zachránili lidství, zachovali svět a vypálili zlo mezi národy. Obstarali si zbraní jak písku v moři a lodí bez počtu, silné armády, mnoho aeroplánů a statečné piloty. A zničili všechny továrny a zpustošili mnoho míst, na kterých se vyráběly zbraně. Práce pro dělníky bylo mnoho, ale nemohli ji zvládnout. A když Hitler viděl silné bombardování, které působilo mocné letectvo, vylekal se a vzplanul hněvem proti Židům. Po dvou letech byly Německo a Itálie vytlačeny z Libye a poraženy a vyhnány odtamtud plačící a se zakrytou hlavou.¹⁸

A prchali se strachem a bázni a ustoupili a narostl nepokoj v celém táboře. A Hitlera naplnil hněv na Židy a rozhodl se vyhladit Židy v Maroku a obyvatele Alžírsku a mučit je, jako jejich bratry.

V osmém měsíci, to je měsíc Češvan, vrhali před Hitlerem los den za dnem, měsíc za měsícem až do devátého měsíce, to je měsíc Kislev. A Hitler viděl, že to je měsíc, kdy mají Židé velký smutek, a nevzpomněl si, že je to měsíc vítězství, v kterém Hasmonejci zvítězili, a proto "to, čím jiné trápí, jemu se na hlavu vrátí". (Ž 7,17¹⁹) A rozkázal, a dal nalepit plakáty na všech ulicích, aby oznámil všem nacistům a fašistům, že mají během jednoho dne zabít všechny Židy, šestého v měsíci Kislevu, a ukrást jim majetek. Opis tohoto dopisu měl být zveřejněn jako zákon v Maroku a v Alžírsku, aby se připravili na pomstu židům v tento den. Oznámení byly vyvěšeny podle Hitlerova rozkazu a zákon byl nařízen v Maroku a Alžírsku. Hitler a jeho nacisté seděli a popíjeli, ale Židé plakali.²⁰

f

Oné noci prchal spánek (Est 6,1) od vládce Roosevelta a rozhodl se zachránit tato města a chránit je.

16 Popis situace např. ve Středozezemním moři u břehů Brity spravované Palestiny - viz. např. tragédie lodi Patria, potopené 25.11.1940 u Haifského přístavu.

17 Sr. Ester 4,13-14 Mordokaj však vzkázal Esteře: "Nedomnívej se, že v domě králově vyvázneš životem, jediná ze všech židů. Budeš-li v tuto chvíli skutečně mlčet, úleva a osvobození přijde židům odjinud, ale ty a dům tvého otce zahynete. Kdo ví, zda jsi nedosáhla královské hodnosti právě pro chvíli, jako je tato."

18 Sr. Ester 6,12 Mordokaj se vrátil do královské brány, zatímco Haman spěchal domů smuten a se zakrytou hlavou.

19 Tento ojedinělý biblický citát uvádím v překladu Alexandra Fleka.

20 Zde vidíme plány konečného řešení židovské otázky také v Severní Africe – sr. Est 3,14-15 Opis spisu měl být vydán jako zákon všude ve všech krajinách a zveřejněn všem národům, aby byly přichystány na ten den. Spěšně vyjeli rychlí poslové, jak král uložil, sotvaže byl ten zákon na hradě v Šúšanu vydán. Král a Haman pak zasedli k pití, zatímco v městě Šúšanu zavládl rozruch.

Osmého listopadu přišli Američané a čtvrtého dne, 11. listopadu, vtáhli do měst. (to je 2. kislevu). Židům vzešlo světlo a radost, veselí a pocta. (Est 8,16) A přišel den, o kterém doufali ukrutníci, že ovládnou Židy, den, který jim přinesl zvrát, místo starosti radost (Est 9,22), protože je ovládli Američané. Židé se shromáždili ve svých městech a slavili svátek záchrany, pití a dobrého dne a mnoho z těch, kteří šli dříve s nacisty, konvertovali ze strachu ze Spojenců k židovství.²¹ A v každém městě, kam přišli Američané, byly zrušeny nacistické a fašistické zákony a národy jásaly a radovaly se. A Američané, Francouzi a Britové pronásledovali ty, kdo je nenáviděli a vyhnali je z Afriky a dělali si, co chtěli. Dobyli Tripolis, Sousse, Sfax, Kairuan a Gabes, a radost ve všech městech byla veliká. A počet zabitých byl čtyřicet tisíc a zajatých sto padesát tisíc a vztahovali své ruce po kořisti. Padalo bez počtu nenávistníků a získali mnoho zajatců a dělali si s těmi, kdo je nenávidí, jak se jim zachtělo, a nikdo před nimi neobstál, protože na ně padl strach před Spojenci.²²

g

V druhém měsíci, to je v měsíci Ijar, ve třech dnech, v nichž vtáhli do Tuniska, utíkali zajatci a hladoví byli nasyceni a uprchlíci se utopili u Cap Bone. A vlajky Američanů, Britů a Francouzů vlály v těchto městech a vlajky nacistů a fašistů byly zašlapány do země. A v Tunisku, hlavním městě, pobili Spojenci a zahynulo na dvě stě padesát tisíc mužů

a Dörnitz
a Weber
a Manteufel
a Kraus
a Metz
a Barwak
a von Arnim
a von Borischt
a Borwitz
a Neuvir
a Boluvius
a Bumsons²³

dvanáct vůdců armády bylo zajato a zmocnili se jejich zbraní. A Spojenci si odpočinuli několik dnů a přesídlili se k pobřeží Itálie a dobyli čtyři ostrovy. Dejte si pozor, nacisté a fašisté, když si myslíte, že zničíte židovský národ, ale nyní jste před ním začali padat. Nic s tím nenaděláte a padnete před ním. Máme povinnost slavit tento den, 11. listopadu, jako dny, kdy si Židé odpočinuli před Hamanem a naše utrpení se proměnilo v radost. Máme v ten den pořádat hostiny, navštěvovat přátele a dávat dary chudým. A máme přijmout toto slovo jako naši bratři slovo Mordochajovo. A což nejsou zapsány všechny hrdinské a dobovačné činy Spojenců v dějepisných knihách všech národů? Neboť židovský národ je klidný národ, který usiluje o spravedlnost a vyhledává mírové soužití se všemi sousedy.

A šťastná náhoda tomu chtěla, že 11. listopadu, den vítězství Francouzů, je velkým a významným svátkem, a nyní je radost dvojnásobná.

Buď požehnán Ty, který vedeš náš boj a v našich bitvách bojuješ s námi a zachraňuješ nás ze všech úzkostí a škod. Buď požehnán Ty, Bůh, který odpovídá svému lidu Izraeli ve všech jeho úzkostech.

Prokletý Hitler.
Prokletý Musolini.
Prokletý Tujo.

21 sr. Est 8,17 A mnozí z národů země se připojovali k židům, neboť na ně padl strach ze židů.

22 V Megillat Hitler jsou vykonavatelé pomsty Spojenci, a nikoliv Židé. Narodil od knihy Ester je také řeč o válečné kořisti.

23 Megilla zde napodobuje zvyk tisknout v textu knihy Ester jména popravených Hamanových synů ve dvou sloupcích.

Prokletý	Himmler.
Prokletý	Göring.
Prokletý	Göbbels.
Prokletý	Hess.
Prokletý	Darkei de Filfou.
Prokletí	všichni hříšníci.

Požehnaný	Roosevelt.
Požehnaný	Churchill.
Požehnaný	Stalin.
Požehnaný	De Gaulle.
Požehnaný	Giraud.
Požehnaný	Čankajšek ²⁴ .
Požehnaní	všichni Izraelci.
Požehnaní	všichni, kdo milují spravedlnost.

A také generál Catroux ať je připomenut k dobrému.

Počet veršů tohoto svitku je 111 a jeho znamení je Ž 27,14 a jeho polovina je "a vytáhli naproti krutým lupičům".

P. Hassine Bar Elijahu NA

(Bible a etika v kontextu doby a myšlení, HTF UK 2014)